

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

1. Pretnje i pritisci

1.1. Novinarka „Večernjih novosti“ Aleksandra Delić, stalni dopisnik iz Šapca, podnela je prijavu Policijskoj upravi u ovom gradu protiv četrdesetšestogodišnjeg sveštenika Srpske pravoslavne crkve Bogdana Simanića, koji joj je 30. januara poručio da će njom obrisati asfalt. Ova i druge ozbiljne pretnje usledile su posle napisa u kojem je preneto policijsko saopštenje da se Simanić, kao suvlasnik ovdašnjeg nedeljnika „Glas Podrinja“, tereti za zloupotrebu službenog položaja „tešku“ preko 4,6 miliona dinara. Simanić je mobilnim telefonom zvao honorarnu dopisnicu „Blica“ Tatjanu Cvejić, i uz najvulgarnije psovke tražio da Delićevoj prenese da će joj slomiti sve kosti čim je bude video. O šabačkom svešteniku, kome je Crkveni sud svojevremeno oduzeo parohiju, mediji su pisali i ranije vezano za nasilničke izgrede, među kojima je najdrastičnije prebijanje supruge. Dnevni list Politika preneo je da je, tom prilikom, zbog potresa mozga i brojnih povreda koje joj je muž naneo pesnicama po glavi i telu, nesrećna žena bila hospitalizovana devet dana na Odeljenju neurologije Opšte bolnice u Šapcu, a da su je potom službenici Centra za socijalni rad sklonili u Sigurnu kuću.

1.2. List „Kurir“ saopštio je 2. februara da je Milutin Mrkonjić, ministar za infrastrukturu u holu Narodne skupštine ošamario novinara tog lista Milana Lađevića. Narodni poslanik SNS Igor Bečić, koji se zatekao u skupštini kada je do incidenta došlo, rekao je da je Lađević pitao Mrkonjića zašto je bio tih na sednici skupštinskog odbora i da mu je Mrkonjić odgovorio uz „blaži šamar ili tapkanje po obrazu“. Milutin Mrkonjić izvinio se dan kasnije novinaru „Kurira“. „Lađevića cenim i poštujem, s njim sam, kao i s ostalim novinarima, dosad imao odličnu saradnju. Žao mi je što ga moj potez boli. Možda imam neoubičajenu komunikaciju za ovo vreme, pa se izvinjavam zbog gesta učinjenog iz ličnih simpatija,“ rekao je Mrkonjić na konferenciji za medije.

1.3. Ekipe agencije „Infobiro“ fizički je napadnuta 24. februara u Beogradu, dok je snimala pokušaj radnika „Beogradskih elektrana“ da sa sistema za daljinsko grejanje isključe dužnika sa milionskim neizmirenim računom. Udruženje novinara Srbije (UNS) saopštenjem je tražilo da tužilaštvo pokrene krivični postupak zbog napada na novinarsku ekipu, ukazujući

da su prošle godine usvojenim Zakonom o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika pooštrene kazne za pretnje i napade na novinare.

1.4. Uz pretnje i psovke pripadnici interventne brigade požarevačke policije pokušali su 26. februara da otmu fotoaparatus novinaru Momčilu Veljkoviću koji ih je slikao dok su privodili kolegu. Veljković tvrdi da je na ulici u Požarevcu video pripadnike interventne brigade koji su privodili svog kolegu Predraga Simbaljevića zbog remećenja javnog reda i mira. Nakon što je izvadio fotoaparatus i počeo da slika, policajci su uz pretnje i psovke krenuli prema njemu. Veljković je pokazao svoju novinarsku legitimaciju, na šta mu je odgovoreno uvredama. Nakon što se sa pretnjama i vređanjem nastavilo, Veljković je telefonom pozvao ministra unutrašnjih poslova Ivicu Dačića, koji mu je nakon smrti brata, tragično nastradalog pripadnika „Otpora“ Mileta Veljkovića, dao broj telefona upravo zbog takvih situacija. Nakon razgovora sa službenikom iz Dačićevog kabineta, policajci su Veljkovića ostavili na miru. Portparol požarevačke policije Jasmina Tišma je izjavila da će se navodi novinara ispitati.

Zakonom o javnom informisanju propisano je da niko ne sme, ni na posredan način, da ograničava slobodu javnog informisanja, bilo kojim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja, kao i da niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilu i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. U odnosu na političare i nosioce javnih funkcija, Zakonom o javnom informisanju propisana je i posebna obaveza da pokažu viši stepen tolerancije, kao i obaveza da informacije o svome radu učine dostupnim javnosti. Izmenama Krivičnog zakonika usvojenim 2009. godine, profesije ili dužnosti sa povećanim rizikom za bezbednost lica koje ih obavlja, a koje se odnosi na zanimanja od značaja za javno informisanje, dobila su tretman posla od javnog značaja, i samim tim i jaču zakonsku zaštitu. Konkretno, u slučaju ugrožavanja sigurnosti pretnjom napada, sada se, u slučaju pretnji koje su usmerene na novinare i u vezi sa novinarskim poslom, gonjenje preduzima po službenoj dužnosti, a zaprećena je kazna od jedne do osam godina zatvora. Ranije se za pretnje novinarima gonilo isključivo po privatnoj tužbi, osim u slučaju da su bile usmerene na više lica, a zaprećena je bila kazna do godinu dana zatvora, odnosno od tri meseca do tri godine u slučaju pretnji većem broju lica. Oštrije sankcionisanje predviđeno je i za ubistvo novinara u vezi sa njegovim poslom, odnosno teške telesne povrede nanete novinaru u vezi sa njegovim poslom.

1.5. Pirotске novine su 12. februara saopštile da im je lokalna samouprava uskratila dogovorenu finansijsku podršku, nakon što su objavili da je predsednik opštine kupio, usred ekonomske krize, automobil vredan 60.000 evra.

Zakonom o lokalnoj samoupravi, opštinama je stavljeno u nadležnost da se staraju o javnom informisanju od lokalnog značaja i obezbeđuju uslove za javno informisanje na srpskom jeziku i jeziku nacionalnih manjina koji se koriste na teritoriji opštine. U navedenom smislu, finansijska podrška lokalnim medijima predstavlja obavezu lokalnih samouprava. Sa druge strane, u Zakonu o javnom informisanju propisano je da niko ne sme, ni na posredan način, da ograničava slobodu javnog informisanja, a naročito ne zloupotrebom državnih ovlašćenja i zloupotrebom prava.

1.6. Savet Vlade Srbije za sprečavanje nasilja i nedoličnog ponašanja u sportu predložio je da se emitovanje snimaka nasilja navijača na televiziji ograniči na najviše tri sekunde, izjavila je 15. februara ministarka omladine i sporta Snežana Samardžić Marković. Samardžić Marković je na konferenciji za novinare nakon sednice Saveta, rekla da je to jedna od tri mere koje će u medijima dodatno ograničiti emitovanje i objavljivanje sportskog nasilja, a koje će to telo predložiti Republičkoj radiodifuznoj agenciji. Savet će predložiti da se umesto fotografija nasilničkog ponašanja objavljuju njegove posledice, kao i da na naslovnim stranama ne budu objavljivane fotografije mrtvih i povređenih navijača, kazala je ona. Samardžić Marković je dodala da su te mere u skladu sa preporukama Međunarodne federacije sportskih novinara, FIFE i UEFA i sa Zakonom o javnom informisanju i Kodeksom novinara Srbije. Ministarka je najavila da će uskoro biti održano savetovanje sa vlasnicima, glavnim i odgovornim urednicima medija o nastavku borbe protiv nasilja u sportu.

Zakonom o javnom informisanju, a u skladu sa Ustavom i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, predviđeno je da zabranu distribucije određenih informacija, što bi nužno moralo da se odnosi i na snimke nasilja navijača na sportskim priredbama, može odrediti isključivo sud. Sud to određuje na predlog javnog tužioca i to ako utvrdi da je to neophodno u demokratskom društvu, a od objavljivanja informacije neposredno prethodi ozbiljna, nepopravljiva posledica čije se nastupanje ne može sprečiti na drugi način. Osnov za zabranu distribucije određenih informacija postoji kada je to neophodno radi sprečavanja: poziva na nasilno rušenje ustavnog poretka, narušavanja teritorijalnog integriteta Republike, propagiranja rata, podstrekavanja na neposredno nasilje ili zagovaranja rasne, nacionalne ili verske mržnje koje predstavlja podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje. Svaka generalna zabrana distribucije informacija, bez odluke suda i bez ispunjavanja Zakonom, Ustavom i Evropskom konvencijom predviđenih uslova, mogla bi zapravo predstavljati cenzuru.

2. Sudski postupci

2.1. Jasmina Arsić, direktorka Apoteke Vranje i funkcioner G17 plus u ovom gradu, podnela je tužbu protiv novina Vranjskih. Nezavisno udruženje novinara Srbije 9. februara najoštrije je osudilo podnošenje tužbe kao primer političkog pritiska stranačkih lidera na lokalnom nivou na medije i novinare. Stranka G17 plus odbacila je tvrdnje NUNS-a da je tužba njihovog člana Jasmine Arsić protiv Vranjskih politički motivisana i najavila da će ispitati ceo slučaj. U saopštenju G17 se navodi da tužba koju je direktorka Apoteke Vranje podnela protiv Vranjskih nema nikakve veze sa politikom, niti sa G17 plus, već sa tim što list nije objavio ispravku netačne informacije o ustanovi na čijem je čelu Arsićeva. U spornom tekstu Vranjskih, naime, navedeno je da je greškom nekog od zaposlenih u Apoteci jednom građaninu prodat salicil umesto glukoze, čime je njegov život ugrožen.

Zakonom o javnom informisanju predviđeno je da lice na koje se lično odnosi informacija podesna da povredi njegovo pravo ili interes, može od odgovornog urednika zahtevati da, bez naknade, objavi odgovor u kome ono tvrdi da je informacija neistinita, nepotpuna ili netačno preneti. Zakon takođe predviđa da, ako odgovorni urednik ne objavi odgovor, a ne postoji neki od razloga za neobjavlivanje, kao i ako odgovor objavi na nepropisan način, imalac prava na odgovor može protiv odgovornog urednika podneti tužbu za objavljivanje. Zakon predviđa ukupno 19 razloga iz kojih odgovorni urednik može odbiti objavljivanje odgovora. U konkretnom slučaju, odgovorni urednik Vranjskih Vukašin Obradović pozvao se na jedan od ovih razloga, odnosno na to da se odgovorom ne osporava istinitost navoda Vranjskih.

2.2. Apelacioni sud u Beogradu saopštio je 26. februara da je produžio za još mesec dana pritvor osnivaču više dnevnih listova Radisavu Rodiću. Rodiću je pritvor produžen zbog opasnosti da bi boravkom na slobodi mogao da utiče na svedoke, koji još nisu saslušani u istrazi po zahtevu tužilaštva za proširenje istrage. Rodić, osnivač beogradskih listova „Kurir“ i „Glas javnosti“, uhapšen je 27. oktobra prošle godine zbog sumnje da je izvršio krivično delo zloupotrebe službenog položaja. Viši sud u Beogradu vodi protiv Rodića istragu po dva zahteva koje je prošle godine dostavilo Okružno (sada Više) javno tužilaštvo. Rodić se sumnjiči da je lažnom dokumentacijom podigao kredit od Komercijalne banke u iznosu od oko 22 miliona dinara. Poreska policija nedavno je podnela Višem javnom tužilaštvu u Beogradu dopunu krivične prijave kojom su, pored Radosava Rodića, obuhvaćeni i Vukadin Rodić, Aleksandar Rodić i Aleksandra Simić, zbog sumnje da su od marta 2000. do 10. avgusta 2009, u saizvršilaštvu počinili krivično delo zloupotreba službenog položaja.

Budući da se za delo koje se Rodiću stavlja na teret može izreći kazna zatvora preko pet godina, njemu se pritvor, do podizanja optužnice, može produžavati najduže do šest meseci.